

Vlaams
Parlement

stuk **1118** (2010-2011) – Nr. 1
ingediend op 5 mei 2011 (2010-2011)

Voorstel van resolutie

van de heren Ivan Sabbe, Lode Vereeck,
Jurgen Verstrepen en Boudewijn Bouckaert

betreffende de toekomst
van de Vlaamse industrie en economie

TOELICHTING

De geglobaliseerde economie zorgt ervoor dat economieën overal ter wereld steeds meer verstrengeld raken. Het feit dat grenzen daardoor vervagen, heeft ervoor gezorgd dat veranderingen almaar vlugger optreden. De wereldwijde economische crisis heeft die economische transformatie nog versneld. Ook de Vlaamse economie en industrie ontsnappen uiteraard niet aan die transformatie.

Globalisering en de sterke groei van opkomende markten in Azië en Latijns-Amerika zorgen dus voor een sterke dynamiek in de wereldeconomie. Die dynamiek is op zich geen reden tot ongerustheid, maar veeleer een opportuniteit voor een op export gerichte economie als de Vlaamse economie.

Belang van de industrie

Het belang van de maakindustrie in de totale economie is in de voorbije decennia sterk gedaald. Volgens cijfers van de Nationale Bank van België (NBB)¹ is de bijdrage van de industriële activiteiten (exclusief de bouwnijverheid) tot de toegevoegde waarde in Vlaanderen gedaald van 28 procent in 1995 tot 19 procent in 2009. Daarvan komt 5 procent toe aan de O&O-intensieve industrie, 7 procent aan de maakindustrie en 8 procent aan de grondstoffenintensieve industrie.²

Door het dalende belang van de industrie in de totale economie is ook de industriële werkgelegenheid er in alle westerse economieën – onder meer door doorgedreven automatisering – sterk op achteruitgegaan. Uit de Vlaamse Regionale Indicatoren (VRIND 2010) blijkt dat tussen 1999 en 2010 de werkgelegenheid in de industrie daalde met 85.000 personen (-17,9 procent).

Die cijfers tonen aan dat de concurrentiekracht van de Vlaamse industrie tanende is. Outsourcing, delokalisatie, vergrijzing en de toenemende schaarste van grondstoffen en energie kunnen als oorzaken voor die tanende concurrentiekracht worden aangewezen, maar ook de hoge loon- en energiekosten, de complexe regelgeving, de versnippering van bevoegdheden, het manke vergunningenbeleid, de starre arbeidsmarkt enzovoort hebben de industriële erosie sterk in de hand gewerkt.

Ondanks het aangetaste concurrentievermogen van de Vlaamse industrie blijft de maaksector de steunpilaar van de Vlaamse economie. De maaksectoren leveren nog steeds een belangrijk deel van de toegevoegde waarde en vormen een basis voor heel wat andere economische activiteiten.

De Vlaamse industrie was in 2009 nog steeds goed voor 19 procent van de directe toegevoegde waarde. Daarenboven wordt aanvullend 19 procent toegevoegde waarde gecreëerd in dienstensectoren die industriële activiteiten ondersteunen. Dat betekent dat bijna 40 procent van de Vlaamse toegevoegde waarde direct gelinkt is aan de industrie.

Ook in termen van werkgelegenheid blijft de industrie erg belangrijk. Volgens berekeningen van het Steunpunt Werk en Sociale Economie (WSE) wordt de werkgelegenheid in de secundaire sector in het Vlaamse Gewest geraamd op 23 procent van de totale werkgelegenheid. VRIND 2010 stelt dat er in 2010 nog 390.000 personen werken in de industrie. De werkgelegenheid die gecreëerd wordt door diensten die rechtstreeks met de industrie verbonden zijn (goed voor 183.000 personen), komt daar nog bovenop. Dat maakt een totale directe en indirecte industriële werkgelegenheid van 573.000 personen.

¹ Belgostat: Economische structuur van de gewesten en provincies op grond van de bruto toegevoegde waarde tegen basisprijzen, tegen lopende prijzen (Vlaams Gewest - Absolute cijfers).

² McKinsey & Company (2011) *Perspectief op het Industrieel Economisch Weefsel in Vlaanderen*. 57 blz.

Daarenboven is de industrie essentieel inzake O&O, omdat het vooral grote bedrijven in de maaksectoren zijn die meer dan gewone aandacht hebben voor O&O-activiteiten. Ongeveer 80 procent van de investeringen in O&O door bedrijven is toe te schrijven aan de industrie.

Tot slot heeft de industrie ook een erg belangrijk aandeel in de Vlaamse export. Vlaanderen is goed voor 82,6 procent van de export in België. Wetende dat de industrie verantwoordelijk is voor ongeveer driekwart van de Belgische uitvoer, kan geconcludeerd worden dat de industrie de motor is van de export.

Vaak wordt de vraag gesteld of er nog een toekomst is voor de Vlaamse industrie. Het antwoord is duidelijk: ja! De industrie is essentieel om de toekomstige welvaart van Vlaanderen veilig te stellen.

De rol van de overheid

Om een sterke industriële basis in Vlaanderen te behouden, zal flankerend beleid op basis van overheidssteun niet werken. Het zou zelfs fout zijn om de industrie te paaien met subsidies. De Vlaamse industrie en economie hebben daarentegen behoefte aan een ondernemingsklimaat dat bedrijven aantrekt, verankert en transformeert.

De vraag is welke rol de overheid in dat transformatieproces dan wel te spelen heeft. De rol van de overheid inzake de transformatie van de Vlaamse economie moet ondersteunend zijn. De overheid moet een faciliterend kader creëren in plaats van regulerend te willen optreden.

De heer Fa Quix, directeur-generaal van Fedustria (Belgische federatie van de textiel-, hout- en meubelindustrie), zei over de rol van de overheid: “Het transformatieproces is volop bezig en de industrie verwacht van de Vlaamse Regering een duwtje in de rug inzake versnelling. Met of zonder beleid, de transformatie gaat door.”³.

Dat bewijst nogmaals dat de bedrijven zelf al actief bezig zijn met die transformatie en dat het niet aan de overheid is om de Vlaamse economie te transformeren. De rol van de overheid ligt er dan in om een omgevingskader te scheppen dat de transformatie door de bedrijven faciliteert.

Die zienswijze blijkt ook uit de brief ‘Naar de top’ van het Nederlandse Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (van 4 februari 2011). Daarin wordt het nieuwe bedrijvenbeleid van de Nederlandse Regering geschetst: “Om de Nederlandse sectoren aan de wereldtop te kunnen houden of brengen is het essentieel om meer ruimte te creëren voor de ondernemers om te doen waar ze het beste in zijn: ondernemen.”

Het is dus niet aan de overheid om de rol van ondernemer op zich te nemen. De overheid moet zich beperken tot een ondersteunende rol door een gezond ondernemersklimaat te creëren.

Initiatieven van de Vlaamse Regering

De huidige Vlaamse Regering wil met het zogenaamde Nieuw Industrieel Beleid (NIB) de Vlaamse economie transformeren. Los van de pertinente vraag of dat een kerntaak is van de overheid, toont deze Vlaamse Regering tot op vandaag erg weinig daadkracht, maar blijft ze steken in plannen en hoogmissen met heel wat dure woorden. Hierna volgt een overzicht van de ‘acties’ die de Vlaamse Regering in het kader van een economisch ondersteunings- en transformatiebeleid al heeft genomen.

³ Gedachtewisseling van 16 december 2010 met vertegenwoordigers van de Vlaamse tak van zes sectorfederaties (*Parl. St.* Vl. Parl. 2010-11, nr. 819/2).

Vlaanderen in Actie (ViA) wordt door de Vlaamse Regering ook wel ‘het toekomstproject van Vlaanderen’ genoemd. Het doel van ViA is om Vlaanderen tegen 2020 naar de top vijf van Europese regio’s te leiden. Vlaanderen heeft in dat kader volgens de Vlaamse Regering behoefte aan een zevental ‘grote doorbraken’. Die grote doorbraken zijn omgezet in twintig concrete doelstellingen en die concrete doelstellingen staan in het Pact 2020.

Een nul- en eenmeting van de Studiedienst van de Vlaamse Regering, die in maart 2010 respectievelijk februari 2011 werden bekendgemaakt en tot doel hebben de indicatoren, gekoppeld aan de doelstellingen van Pact 2020, te monitoren, tonen dat er nog heel wat werk aan de winkel is, wil Vlaanderen tegen 2020 uitgroeien tot de top vijf van Europa.

Het vastleggen van doelstellingen en ‘milestones’ is belangrijk met het oog op het boeken van vooruitgang, maar natuurlijk moet er ook concrete actie ondernomen worden om die doelstellingen daadwerkelijk te realiseren.

In die optiek zette de Vlaamse Regering haar plannen voor een ‘Nieuw Industrieel Beleid’ op 5 februari 2010 kracht bij met de Staten-Generaal voor de Industrie (SGI). De opgave van de SGI was: “het jobverlies tot een minimum beperken door te innoveren en nieuwe initiatieven te nemen om tot de doorbraken te komen die Vlaanderen in Actie (ViA) wil realiseren” (Trends, 17-12-2010, interview met minister-president Peeters).

De SGI was het startschot van een denkoefening voor alle sectorfederaties, met op kop Agoria (automotive), Essenscia (chemie en life sciences), Fedustria (textiel-, hout- en meubelnijverheid) en Fevia (agrovoeding). De vier grote sectoren hebben elk op hun beurt actieplannen ingediend, maar daarvan zijn in het Nieuw Industrieel Beleid weinig aanknopingspunten terug te vinden. Dat doet vrezen dat de input vanuit onze industriële bedrijven in Vlaanderen dode letter zal blijven.

Naast de SGI werd door Vlaams minister van Innovatie Ingrid Lieten aan de Vlaamse Raad voor Wetenschap en Innovatie (VRWI) de taak gegeven om innovatieregiegroepen in te stellen en te coördineren rond de thema’s ‘Automotive’, ‘Chemie’ en ‘Sociale Innovatie’ om op die manier mee vorm te geven aan het innovatiebeleid en de in het regeerakkoord bepaalde speerpuntclusters.

De werkzaamheden van de innovatieregiegroepen ‘Automotive’ en ‘Chemie’ werden inmiddels afgerond en de bevindingen gebundeld in een eindrapport. Het is echter onduidelijk wat de rol is van die regiegroepen in het vervolgetraject inzake Nieuw Industrieel Beleid, want in het groenboek worden de innovatieregiegroepen zelfs niet eens vermeld.

De SGI en de innovatieregiegroepen werden dan ook al meermaals betiteld als ‘hoogmissen’ of ‘praatbarakken’, en zelfs een ‘schuimklopperij van dure woorden’ genoemd. Die bewoordingen zijn voor een stuk een gevolg van het feit dat de Vlaamse Regering – minister-president Kris Peeters op kop – voorlopig niet verder is gekomen dan een hele reeks beloften. Een bloemlezing van enkele beloften:

- november 2009: minister-president Peeters komt op de proppen met een relanceplan voor de Vlaamse economie (800 miljoen euro). Dat geld werd verdeeld over drie jaar;
- 300 miljoen voor 2010 (aangevuld met 140 miljoen in het kader van de begrotingscontrole 2010): 100 miljoen voor Aquafin, 200 miljoen voor het Vlaams Energiebedrijf, 100 miljoen voor het TINA-Fonds, 20 miljoen voor het Vlaams Innovatiefonds (Vinnof) en 20 miljoen voor het Vlaams Medisch Centrum (VMC);
- 300 miljoen voor 2011: 100 miljoen voor het TINA-Fonds, 100 miljoen voor ARKimedes en over de overige 100 miljoen is nog geen duidelijkheid;

- 200 miljoen voor 2012: waarvoor dat bedrag zal worden gebruikt, is nog een groot vraagteken;
- december 2009: de Vlaamse Regering komt aandragen met een Werkgelegenheids- en Investeringsplan (WIP) van 70 miljoen euro met als doel de gevolgen van de crisis voor werknemers en bedrijven op korte termijn in te dijken en de transformatie van de Vlaamse economie naar een groene kenniseconomie te begeleiden. De resultaten van het WIP zijn tot op vandaag erg pover;
- maart 2010: minister-president Peeters spreekt de belofte uit om 500 miljoen euro bijeen te garen voor een ‘transformatiefonds’ voor de Vlaamse economie. De bedoeling is daarmee grootschalige projecten te realiseren die in verschillende economische sectoren tot innovatieve doorbraken kunnen leiden. De Vlaamse Regering concretiseert dat idee door in mei 2010 het ‘Transformatie, Innovatie en Acceleratie’-Fonds ofte TINA-Fonds te lanceren. Met dat fonds wil de Vlaamse Regering “het DNA van de Vlaamse economie wijzigen”. Daartoe trekt de Vlaamse Regering 200 miljoen euro aan kapitaalmiddelen uit (uit de pot van 800 miljoen euro die minister-president Peeters beloofde in november 2009). De oprichting van het TINA-Fonds werd op de ministerraad van 17 december 2010 goedgekeurd.

Het gegoochel met geld heeft echter niets veranderd aan de fundamentele behoefte aan een verbeterd ondernemersklimaat in Vlaanderen. Het beleid volgt traag de transformatie waar de bedrijven mee bezig zijn, maar neemt geen concrete actie om de omgevingsfactoren ondernemersvriendelijker te maken. Alle hoop daarvoor was dan ook gericht op het groenboek ‘Nieuw Industrieel Beleid’ (NIB).

Groenboek NIB: een kritische bloemlezing

Met het groenboek wilde de Vlaamse Regering naar eigen zeggen het debat verder openen over hoe het beleid kan bijdragen tot het realiseren van de juiste omkadering en het geven van stimulansen voor de transformatie van onze industrie.

Het Nieuw Industrieel Beleid moet de competitiviteit van bedrijven bevorderen via drie actielijnen:

- een productiviteitsoffensief om de competitiviteit te versterken;
- industrieel innovatiebeleid dat de transformatie ondersteunt door een selectie van specifieke projecten/clusters met een aantoonbaar waardecreërend effect voor het Vlaamse ondernemingsweefsel;
- een infrastructuurbeleid met investeringen in mobiliteitsinfrastructuren, ICT-infrastructuren, energie-infrastructuren et cetera.

De behoefte aan een nieuw productiviteitsoffensief kan toch beter genuanceerd worden, want vele industriële sectoren zijn vandaag al bijzonder productief. Veel meer vooruitgang inzake productiviteit is dan ook weinig realistisch. Alle sectorfederaties bevestigen die vaststelling en de heer Wilson De Pril, directeur-generaal van Agoria Vlaanderen, zei daarover: “Productiviteitsoffensieven moeten dienen om de hoge kosten te neutraliseren. Diezelfde productiviteit kan echter niet oneindig opgedreven worden. Als de ondernemingskosten niet onder controle gehouden worden, is er een probleem.”⁴

Wat die ondernemingskosten betreft, wordt in het groenboek meermaals aangehaald dat Vlaanderen beperkt is inzake beleidsinstrumenten om de achteruitgang van de concurrentiekracht van onze industrie doelgericht aan te pakken. De hoge loonkosten zijn daarvan een voorbeeld. De Vlaamse Regering verbergt zich dus achter federale bevoegdheden, maar ondertussen besteedt het groenboek NIB daar wel twee bladzijden aan, terwijl de arbeidsmarkt, het vergunningenbeleid, de administratieve vereenvoudiging et cetera –

⁴ Gedachtewisseling van 16 december 2010 met vertegenwoordigers van de Vlaamse tak van zes sectorfederaties.

zaken waar de Vlaamse Regering wel volheid van bevoegdheden heeft – geen of weinig aandacht krijgen.

In de drie actielijnen van het NIB ontbreekt daarenboven de aandacht voor het begeleiden van een structurele ommekeer op de arbeidsmarkt. Het groenboek NIB heeft het dan wel over “een nieuw sociaal contract voor duurzame groei en werkgelegenheid”, maar het is niet duidelijk wat daarmee bedoeld wordt en hoe dat past in de noodzakelijke structurele ommekeer om onze arbeidsmarkt opnieuw gezond te maken en Vlaamse werknemers meer en langer aan het werk te krijgen en te houden.

Daarnaast is er de terechte algemene kritiek van de sectorfederaties (Agoria, Essencia, Fedustria en Fevia) dat het groenboek te weinig aanknopingspunten bevat met de witboeken die door de vier betreffende sectorfederaties werden opgesteld. Een gedegen overleg met de verschillende stakeholders (sectorfederaties, sociale partners, adviesraden, Vlaamse volksvertegenwoordigers et cetera) is van belang om een bottom-upbeleid en een marktgedreven beleid te kunnen voeren. Enkel een dergelijk bottom-upproces zal effectief blijken. Het groenboek NIB is echter te weinig doordrongen van de inbreng van de verschillende belanghebbenden.

Het groenboek NIB bevat daarenboven te weinig concrete beleidslijnen. In zijn advies 144 geeft de Vlaamse Raad voor Wetenschap en Innovatie (VRWI) aan dat een gedegen omgevingsanalyse ontbreekt in het groenboek NIB. Ook de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) wijst op de behoefte aan een grondige analyse van de mondiale omgevingsfactoren, van de sectorale eigenheden en problemen, en van de competenties van de toekomst op de Vlaamse arbeidsmarkt.

Evenzeer is het zo dat het hele proces inzake Nieuw Industrieel Beleid tergend traag verloopt. De Staten-Generaal van de Industrie (SGI) was de aanzet, maar die vond al plaats in februari 2010. Ondertussen blijft de Vlaamse Regering steken in een kluwen van nota's, plannen, overleggroepen enzovoort, en boekt ze geen concrete vooruitgang. Er is wel een groenboek, maar het blijft wachten op het witboek.

“De concrete uitwerking van het groenboek in een witboek zal er tegen eind 2010 zijn”, zo beloofde minister-president Peeters. Vervolgens bleek echter dat het witboek voor Nieuw Industrieel Beleid waarschijnlijk pas in februari 2011 zou verschijnen (Trends, 09-12-2010). En ondertussen tikt de klok verder.

De SERV vraagt in zijn advies van 17 november 2010 dan ook terecht dat er “werk wordt gemaakt van een geïntegreerd meerjarenactieplan dat de effectieve stappen met bijhorend tijdspad en budgettaire omkadering in kaart brengt om het transformatieproces op het terrein aan te vatten en te realiseren”.

Het is daarenboven allerminst duidelijk hoe de Vlaamse Regering de transformatie van de Vlaamse economie in de toekomst wil vormgeven. Het traject waarvan het Nieuw Industrieel Beleid deel uitmaakt, is dus onduidelijk. Het groenboek stelt dat “de transformatie van de voertuigenindustrie naar een mobiliteitsindustrie exemplarisch is voor een globale transformatie”. Dat is echter een aanfluiting voor de manier waarop de Vlaamse Regering de Opelsaga heeft afgehandeld.

De Vlaamse Regering koos in dat verhaal duidelijk de kant van de ‘verliezers’, want in de plaats van meteen op zoek te gaan naar een plan B bleef de Vlaamse Regering hameren op de noodzaak van een plan A. Dat is nefast gebleken voor de toekomst van de automotieve-industrie op de Antwerpse Opelsite, want de 1350 overgebleven medewerkers werden eind 2010 op straat gezet.

Het groenboek NIB geeft aan dat de Vlaamse Regering niet wil inzetten op ad-hocinterventies en het 'kiezen' van winnaars of het 'redden' van verliezers evenmin als op meer regulering of meer staatssteun. Uiteraard is dat een correcte stelling, maar het beleid van de Vlaamse Regering druist in tegen die stellingname; dat bewijst ook het verhaal van Opel-Antwerpen.

De Opelsaga toont veeleer nog maar eens aan dat er jarenlang te weinig is gedaan om het investeringsklimaat in Vlaanderen te verbeteren. Het macro-economische kader in Vlaanderen en België stimuleert buitenlandse investeerders te weinig om in Vlaanderen te blijven en hun activiteiten uit te bouwen, laat staan om naar Vlaanderen te komen.

Wat moet een Nieuw Industrieel Beleid dan wel zijn?

De bottomline van een Nieuw Industrieel Beleid voor Vlaanderen wordt eigenlijk goed samengevat door minister-president Kris Peeters zelf: "De regering kan alleen maar zorgen voor de juiste omkadering, de bedrijven moeten de transformatie realiseren" (De Morgen, 09-01-2010). Diezelfde dag al spreekt de minister-president zichzelf echter met een tegen: "Als je louter de markt laat doen, verlies je tijd met de transformatie van je economie" (De Tijd, 09-01-2010).

De Vlaamse Regering slaagt er keer op keer in om reguleren en faciliteren met elkaar te verwarren, en tegelijk talmt de Vlaamse Regering met haar concrete projecten en dreigt Vlaanderen op die manier de transformatietrein te missen.

De Europese Commissie geeft een correcte definitie van wat industrieel beleid wel is: "Industrieel beleid is er op gericht een optimale omgeving te creëren opdat de industrie maximale kansen heeft zich te ontplooien en te groeien in een globaliserende en snel veranderende omgeving."

De 'innovation score board' van de Europese Commissie vat het concurrentieprobleem van België/Vlaanderen samen als: "The main challenge facing industry is the Belgium's business environment which is characterized by high administrative burdens and heavy legal and regulatory framework."

Voorgaande vaststellingen van de Europese Commissie worden dan wel aangehaald in het groenboek NIB, maar de kern van de zaak wordt niet aangepakt. En dat is waar deze Vlaamse Regering tekortschiet, want het is de taak van de overheid om een omgeving te scheppen waarin bedrijven concurrentieel zijn.

De World Competitiveness Scoreboard – een rangschikking opgesteld door het Zwitserse International Institute for Management Development (IMD) op basis van de score van 58 landen op het vlak van economische prestaties, overheidsefficiëntie, efficiëntie van de bedrijven en infrastructuur – zet België⁵ pas op de 25e plaats, 3 plaatsen lager dan in 2009.

Alle ons omringende landen – Luxemburg (11), Nederland (12), Duitsland (16), Verenigd Koninkrijk (22) en Frankrijk (24) – staan hoger op de lijst. Dat wijst erop dat onze overheid – in vergelijking met onze buurlanden – onvoldoende bekwaam is om een optimale omgeving voor ondernemen te creëren waardoor België/Vlaanderen minder aantrekkelijk is voor (buitenlandse) investeerders en ondernemers dan de buurlanden en -regio's.

De indieners van voorliggend voorstel van resolutie vragen dat de Vlaamse Regering maximaal zou inzetten op de creatie van een gunstig ondernemersklimaat. Een dergelijk klimaat is de basis voor elk industrieel beleid en een noodzakelijke voorwaarde om in het kader van Nieuw Industrieel Beleid de Vlaamse economie te 'transformeren'.

⁵ Wegens onvoldoende gegevens kan de score voor het Vlaamse Gewest niet berekend worden.

In wat volgt, wordt ingegaan op een aantal concrete actielijnen.

Opleiding en werkgelegenheid

Vlaanderen heeft historisch gezien een sterk onderwijssysteem en behoort dienaangaande nog steeds tot de top van de wereld, maar andere landen hebben op het vlak van onderwijs grote inhaalbewegingen gemaakt en steken Vlaanderen intussen voorbij.

Het onderwijs moet een voedingsbodem zijn en blijven voor arbeidskrachten in het industriële landschap. Een goede aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt is dan ook van primordiaal belang. Het competentie- en arbeidsmarktbeleid blijft echter onderbelicht in het groenboek NIB.

Er zijn op het vlak van werkgelegenheid nochtans heel wat uitdagingen (onder andere vergrijzing, lage werkzaamheidsgraad van ouderen, allochtonen en arbeidsgehandicapten et cetera), die ongetwijfeld een weerslag zullen hebben op de economie van de toekomst.

Die uitdagingen moeten meegenomen worden in het Nieuw Industrieel Beleid. Het NIB moet zich inzake onderwijs en werkgelegenheid dan ook inschrijven in de internationale beleidscontext door zich te richten naar de streefcijfers, vastgesteld in de EU 2020-strategie (opvolger van de Lissabonstrategie):

- het percentage voortijdige schoolverlaters moet worden teruggebracht tot 10 procent. En het percentage van de bevolking in de leeftijdsgroep van 30-34 jaar met een diploma hoger onderwijs moet stijgen tot ten minste 40 procent in 2020;
- de participatiegraad van de bevolking in de leeftijdsgroep van 20-64 jaar moet toenemen tot ten minste 75 procent.

Het is geen nieuws dat Vlaanderen inzake werkgelegenheid nog een enorme weg heeft af te leggen. De werkzaamheidsgraad van de 20 tot 64-jarigen ligt in Vlaanderen op 71,5 procent tegenover 69,1 procent in de EU-27. Dat valt op zich nog mee, maar het schoentje knelt in Vlaanderen vooral bij de 50-plussers.

Tabel: werkzaamheidsgraad opgesplitst naar leeftijdsgroep

	Vlaanderen	Wallonië	Brussel	België	EU-27
50 – 64 jaar	50,9	45,6	49,6	49,1	56,5
55 – 64 jaar	35,8	32,7	42,3	35,3	46,0

Inzake werkzaamheidsgraad in de leeftijdscategorie 55-64 jaar bengelt Vlaanderen aan de staart van het Europese peloton. We staan daar op plaats 22.

De lage ouderenwerkzaamheid is uiteraard niet het enige aandachtspunt om onze arbeidsmarkt op middellange en lange termijn in goede gezondheid te krijgen en te houden. Ook het niet ingevuld raken van knelpuntvacatures wordt een probleem van almaar grotere omvang. Daarnaast zet ook de vergrijzing extra druk op de arbeidsmarkt. De Leuvense econoom Luc Sels (K.U.Leuven) berekende dat er tussen nu en 2014 in Vlaanderen jaarlijks zo'n 300.000 mensen de arbeidsmarkt zullen verlaten om met pensioen te gaan. Daardoor ontstaat er automatisch een vrij behoorlijke vervangingsvraag die in de toekomst nog zal toenemen. Verder kampt België/Vlaanderen ook met een weinig flexibele arbeidsmarkt door al te stringente ontslagregels en zijn de loonkosten erg hoog. Uit recente cijfers van de OESO blijkt dat het verschil tussen bruto- en nettoloon (loonwig) in België/Vlaanderen de helft hoger ligt dan de cijfers van het OESO-gemiddelde.

Een aantal van die pijnpunten inzake werkgelegenheidsbeleid moeten (voorlopig nog) op het federale niveau worden aangepakt: de werkloosheidsuitkeringen beperken in de tijd,

het brugpensioen laten uitdoven, bewerkstelligen van competitieve loon- en arbeidsvoorwaarden, flexibiliseren van de ontslag- en arbeidsregeling, invoeren van een rugzakprincipe (meer werken in drukke periodes (zonder overuurprestaties, maar met een plafond op het maximale aantal extra uren) om die uren dan te recupereren in arbeidsluwe periodes) enzovoort.

Ook de Vlaamse Regering moet echter een tandje bij zetten door naast het streven naar een eindeloopbaanbeleid dat ouderen langer aan het werk wil houden, ook voldoende aandacht te schenken aan het vergroten van het arbeidsaanbod, het opdrijven van onze algemene werkgelegenheidsgraad, het bestrijden van structurele werkloosheid via een sluitend activeringsbeleid en dergelijke meer.

Vlaanderen heeft een geïntegreerde arbeidsmarktvisie nodig met bijzondere aandacht voor een activerend arbeidsmarktbeleid om op die manier de socio-economische positie van Vlaanderen te verstevigen. Vandaag de dag staat er tegenover 1 euro passieve werkloosheidsuitkeringen amper 17 eurocent voor activerende maatregelen.

Dat toont andermaal de dringende noodzaak aan om de financiële middelen ten bate van de werklozen te heroriënteren, maar hier botst men voor de zoveelste keer op de bevoegdheidsverdeling tussen het federale en het regionale niveau. Vlaanderen kan zijn middelen voor activering weliswaar optrekken, maar dat verandert niets aan de hoeveelheid financiële middelen van het federale niveau.

In die optiek is het belangrijk een aantal duidelijke en concrete actielijnen inzake arbeidsmarktbeleid op te nemen in het NIB. De focus moet daarbij liggen op het creëren van banen en het inschakelen van zoveel mogelijk mensen in het arbeidsproces om aldus de werkgelegenheidsgraad in alle leeftijdsgroepen te verhogen en een gezonde arbeidsmarkt te creëren.

Daarbij moet de aandacht vooral gaan naar een gericht en strikt activeringsbeleid, een overstap van baanzekerheid naar werkzekerheid en het aanmoedigen van levenslang leren. Bij eventuele tekorten op de arbeidsmarkt moet de mogelijkheid van economische migratie in overweging worden genomen op voorwaarde dat die economische migratie gekoppeld is aan een weldoordacht overkoepelend migratiebeleid.

Innovatie

Het belang van innovatie voor onze Vlaamse kenniseconomie staat buiten kijf. Terecht heeft de Vlaamse Regering dan ook de ambitie geformuleerd om van Vlaanderen een innovatieve topregio te maken. Die ambitie is de rode draad in Pact 2020.

Er is echter een enorm spanningsveld tussen de geformuleerde ambities enerzijds en het handelen van deze Vlaamse Regering anderzijds. Zo daalde het recurrente O&O-budget sinds het begin van de legislatuur met 68 miljoen euro (cijfers: VRWI). Wat de publieke bestedingen betreft, zitten we op het niveau van 2003. Het Rekenhof stelde al in 2009 dat het begrotingsbeleid niet strookt met de ambities uit het regeerakkoord.

Ook de VRWI waarschuwde al meermaals voor een verlies van talent en innovatie en stelde in advies 134 dat “de verminderde investeringen in wetenschappelijk onderzoek en innovatie in 2009 en 2010 nefaste en onomkeerbare gevolgen zullen hebben voor de (concurrentie)positie van Vlaanderen”. De VRWI herhaalde dat in alle daaropvolgende adviezen.

Toch daalde het O&O-budget ook in 2011 (ten opzichte van 2010) met 17 miljoen euro, ondanks 1,5 miljard extra begrotingsontvangsten in 2011. Door die besparingen werd een onoverbrugbare budgettaire achterstand opgebouwd ten opzichte van het begrotingstra-

ject dat werd uitgetekend voor het behalen van de 3%-norm inzake O&O-bestedingen (1% publieke en 2% private bestedingen). De doelstelling van Pact 2020 en dus van deze Vlaamse Regering om de 3%-norm te halen in 2014 werd ondertussen door minister Ingrid Lieten opgeborgren.

De Vlaamse Regering moet dan ook dringend extra kredieten vrijmaken voor O&O, zodat jaarlijks recurrent extra publieke middelen aan onderzoek en ontwikkeling kunnen worden besteed.

Nog belangrijker dan de input is de innovatieoutput. De investeringen in O&O zijn een belangrijke indicator, maar het zijn de resultaten van deze investeringen die zorgen voor groei en werkgelegenheid. De middelen moeten effectief en efficiënt worden ingezet.

Het is hier van belang dat de overheid dan ook een geschikt instrumentarium ter beschikking stelt van de bedrijven. Ook dit is een belangrijk pijnpunt van het Vlaams innovatiebeleid: de financiële middelen zijn versnipperd en de innovatie-instrumenten vaak onoverzichtelijk.

Rationalisering is hoognodig. Het VRWI-advies 134 (december 2009) stelt dat “bestaande versnippering moet worden tegengegaan”. De VRWI herhaalt ook zijn eerdere opmerkingen over de grote en nog toenemende complexiteit in het steuninstrumentarium voor wetenschappelijk onderzoek en innovatie.

Zowel de beleidsnota Wetenschap & Innovatie 2009-2014 als de beleidsbrief Innovatie 2010-2011 wijzen op de noodzaak van vereenvoudiging, maar er worden geen concrete maatregelen naar voren geschoven. De VRWI stelt daarover in advies 148: “De beleidsbrief wemelt van de verwijzingen naar het optimaliseren van de doelmatigheid van de instrumenten. Dit wordt echter aangebracht zonder daaraan specifieke of concrete acties vast te koppelen.”.

Vandaag is het innovatie-instrumentarium in Vlaanderen in hoofdzaak gericht op individuele bedrijven. Er zijn geen instrumenten die investeringen op consortiumniveau ondersteunen. Individuele bedrijven en kennisinstellingen kunnen immers pas bijdragen aan de consortiumprojecten wanneer zij zelf in staat zijn specifieke innovatieve knowhow aan te brengen. In die optiek is er behoefte aan O&O in bedrijven en onderzoeks- en onderwijsinstellingen. De opzet kan dus slechts lukken wanneer het O&O-beleid wordt versterkt.

Hier schiet het Vlaamse beleid echter tekort: enerzijds zijn er te weinig middelen als gevolg van opeenvolgende besparingen, anderzijds is het instrumentarium onvoldoende gestroomlijnd. De Vlaamse Regering moet dan ook werk maken van die randvoorwaarden.

Vergunningenbeleid

Door de administratieve rompslomp en de langdurige procedures gaan soms jaren verloren voor ondernemers eindelijk een (bouw)project kunnen realiseren. Dat bezorgt Vlaanderen een concurrentieel nadeel ten opzichte van de ons omliggende landen en regio's.

Er is vooreerst een veelheid aan factoren waarover overheden hun zeg moeten doen (ruimtelijke ordening, milieu, mobiliteit, watertoets, monumenten en landschappen et cetera). Het vergunningenbeleid is met andere woorden erg complex door de vele regels en voorschriften. Bovendien spreken de verschillende overheden en instanties elkaar vaak tegen, zowel horizontaal (over de verschillende beleidsdomeinen heen) als verticaal (gemeentelijke, provinciale en gewestelijke ambtenaren).

Op het gebied van vergunningenbeleid wordt in het groenboek NIB aandacht geschonken aan het implementeren van de voorstellen van de commissie-Berx en de commissie-Sauwens. De voorstellen van die commissies leveren een fundamentele bijdrage in het vergunningendebat, maar daarnaast is er in het groenboek NIB te weinig oog voor een concrete vereenvoudiging van vergunningsprocedures voor investeringsprojecten van ondernemingen.

Nochtans wil de Vlaamse Regering het voor burgers, architecten en bedrijven mogelijk maken hun bouwaanvraag of melding digitaal in te dienen. Dat kan de vergunningsprocedure gevoelig vereenvoudigen. Bedrijven moeten echter nog wachten tot eind 2012 alvorens het internetloket voor digitale indiening van vergunningen (digitale bouwaanvraag) operationeel zal zijn. Gezien het belang van administratieve vereenvoudiging in het kader van vergunningsprocedures moet de Vlaamse Regering een prioriteit maken van de digitale bouwaanvraag en ervoor zorgen dat die zo snel mogelijk – en zeker voor 2012 – in heel Vlaanderen operationeel is.

De digitale bouwaanvraag verandert echter nog niets aan de vergunningstermijnen. Het duurt vandaag nog altijd veel te lang om alle vergunningen voor een nieuw project rond te krijgen. In die optiek moet de procedure van de meldingsplicht – die van kracht is sedert 1 december 2010 voor woningen en aanpalende gebouwen/constructies met een maximale oppervlakte van 40 m² – verder worden uitgebreid, want zowel in het beleidsdomein Ruimtelijke Ordening als in het beleidsdomein Leefmilieu zijn er voorbeelden waar een vergunningsplicht weinig of geen meerwaarde heeft en een meldingsplicht kan volstaan.

Als een vergunningsplicht dan wel opportuun lijkt, dan worden vandaag de dag al te vaak de bindende beslissingstermijnen en doorlooptijden voor advies en beoordeling van vergunningsaanvragen overschreden. Om iedere burger en ondernemer een verbeterde bescherming te bieden moet een vergunning automatisch worden verstrekt als het college van burgemeester en schepenen of de bestendige deputatie binnen de gestelde termijn geen beslissing neemt. Om daarbij de rechtszekerheid van burgers en ondernemers te garanderen, moet het college van burgemeester en schepenen verplicht worden op de eerstvolgende werkdag na het verstrijken van de vervaltermijn een gemotiveerde en onvoorwaardelijke vergunningsbeslissing op te stellen. Die onvoorwaardelijke vergunningsbeslissing geldt dan als uitdrukkelijke vergunning (*Parl. St. VI. Parl. 2010-11, nr. 349/7*).

Verder moet de Vlaamse Regering ook dringend werk maken van een integratie van de stedenbouwkundige vergunning en de milieuvergunning. Vandaag de dag moeten de stedenbouwkundige vergunning en de milieuvergunning via een aparte procedure worden aangevraagd. In het kader van de administratieve vereenvoudiging is het voordelig beide vergunningen te bundelen in een ‘unieke vergunning’ naar analogie van het Waalse ‘permis unique’ en de Nederlandse ‘omgevingsvergunning’. Op die manier is er sprake van een daadwerkelijke integratie en worden stedenbouwkundige zaken en milieuzaken in hun geheel bekeken. Dat alles samen zorgt ervoor dat er inzake vergunningsaanvragen een tijds- en kwaliteitswinst kan worden geboekt.

Het sneller verlenen van vergunningen moet een topprioriteit zijn van de Vlaamse Regering in het kader van het Nieuw Industrieel Beleid.

Ruimte om te ondernemen

Uit de Vlaamse Regionale Indicatoren (VRIND 2010) blijkt dat het Vlaamse Gewest 41.969 hectare bedrijventerreinen (exclusief havenzones) telt waarvan 6452 hectare aan niet-bezette bedrijventerreinen. Het bezettingspercentage bedraagt aldus 84,6 procent. De provincie Limburg heeft nog de grootste oppervlakte beschikbaar.

In de bindende bepalingen van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) – die werden gewijzigd naar aanleiding van de tweede herziening van het RSV – wordt aangegeven dat de oppervlakte aan bestemde bedrijventerreinen in plannen van aanleg of ruimtelijke uitvoeringsplannen mogelijk is tot 66.000 hectare.

Er worden echter wel heel strikte voorwaarden opgenomen voor het aansnijden van het reservepakket aan bedrijventerreinen. Dergelijke strikte voorwaarden zijn noodzakelijk, maar ze mogen niet – zoals vandaag het geval is – leiden tot jarenlange procedures om een aantal realisaties te verwezenlijken.

Het is nu echter zaak om die kwantitatieve taakstelling ook in daden om te zetten en de nood aan ruimte om te ondernemen te lenigen. De herbestemming van militaire domeinen is daarbij een uitgelezen kans om een deel van die nood aan bedrijventerreinen te lenigen. Militaire domeinen en bijbehorende gebouwen zijn vaak – mede door hun ligging en infrastructuur – bijzonder geschikt om ze te herbestemmen als bedrijventerrein. Het ruimtelijk-economische beleid moet er daarom onder meer op gericht zijn om gedeeltes van militaire sites op een snelle manier te herbestemmen tot bedrijventerreinen.

Om de nood te lenigen op het vlak van ruimte om te ondernemen moeten ook de bestaande bedrijventerreinen, wat de restpercelen betreft, onder de loep worden genomen om te zien of daar geen optimaler gebruik mogelijk is. Daarnaast moet voor bestaande bedrijventerreinen waar leegstand heerst, bekeken worden wat er kan gebeuren om die lege ruimten op te vullen en te gebruiken.

Dergelijke uitdagingen kunnen deel uitmaken van een langetermijnplan dat antwoorden geeft op enkele prangende ruimtelijke vraagstukken: wat is de evolutie van de industrie?; wat is de behoefte aan ruimte voor de klassieke industrie in Vlaanderen? Deze en andere ruimtelijk-economische vragen moeten dan ook een antwoord krijgen in een nieuw ruimtelijk beleidsplan met concrete maatregelen in het vooruitzicht van 2020.

Met de startnota 'Beleidsplan Ruimte Vlaanderen' (BRV) is een aanzet gegeven voor een dergelijke langetermijnbeleidsvisie op de ruimtelijke ontwikkeling. In het vervolgtraject van het BRV moeten strategische keuzes inzake ruimtelijke ordening worden gemaakt. Rekening houdende met maatschappelijke transformatieprocessen als vergrijzing, klimaatverandering et cetera moet een ruimtelijk structuurplan vooral een ruimtelijk waardenkader bevatten, in de vorm van een visie en ruimtelijke principes, dat ook later voor onvoorziene of nog ongekende evoluties in maatschappelijke ontwikkelingen als referentiekader kan worden gehanteerd.

Transportinfrastructuur

Het overgrote deel van het personen- en goederenvervoer verloopt over de weg. Vandaag staan we met z'n allen miljoenen uren in de file, kunnen de spoorwegen slechts een beperkte capaciteit van de personen- en goederenmobiliteit verwerken en is de binnenvaart onderbenut voor bulk- en containervervoer.

De weginfrastructuur die het leeuwenaandeel van het vervoer moet verwerken, wordt stiefmoederlijk behandeld. Zowel snel- en ringwegen als secundaire wegen slibben dicht en vele zijn van bedenkelijke kwaliteit. Ze dateren van veertig of vijftig jaar geleden, maar werden nooit aangepast aan de huidige behoeften. Het is dus niet verwonderlijk dat het sluijverkeer langs lokale wegen toeneemt.

Investerings in verkeersmanagement zijn zo goed als onbestaande. Op het vlak van investeringen in wegonderhoud bengelt Vlaanderen achteraan in de Europese rangschikking. Nochtans zijn er oplossingen mogelijk en kan het verkeer een stuk vlotter verlopen, maar dan moet de Vlaamse Regering correct durven investeren in infrastructuur.

Het vrachtvervoer over de weg biedt de meest flexibele oplossing aan diensten- en productiebedrijven in tijden waarin just-in-timeleveringen naadloos moeten aansluiten op de productieprocessen in bedrijven, en voedingsproducten vanuit heel de wereld op onze tafel terecht komen. De missing links van het Vlaamse wegennet moeten daarom prioritair gerealiseerd worden: de uitbreiding van de Brusselse ring, de omvorming van de E34/N49 tot volwaardige autosnelweg, de bouw van de A11-autoweg als verbinding van Zeebrugge met de N49/E34 en het sluiten van de Antwerpse ring via het Meccanoscenario. Zolang de Antwerpse ring niet gesloten is, moet de Liefkenshoek tunnel tolvrij worden gemaakt.

Naast het vervoer over de weg kent ook comodaliteit intussen een langzaam groeiend succes: steeds meer containers raken op hun bestemming via trein en schip. De Vlaamse Regering moet dan ook extra inspanningen bewerkstelligen om enerzijds het nog steeds groeiende vrachtvervoer over de weg vlotter en dus economischer te laten verlopen en om anderzijds de comodaliteit met trein en binnenvaart te optimaliseren.

In die optiek is er een belangrijke toekomst weggelegd voor de scheepvaart. Door de uitbreiding van onze havens komen er nog meer goederen het land binnen die over onze overvolle wegen moeten worden vervoerd. Een deel van de oplossing ligt dus bij de uitbouw van de kust- en binnenvaart, de kruiplijncoasters en de estuaire vaart (belangrijk voor de ontsluiting van de Zeebrugse haven). Die kunnen dan een deel van het bulk- en containervervoer voor hun rekening nemen.

De Vlaamse Regering moet dan ook – zeker wat de ontsluiting van de haven van Zeebrugge betreft – maximaal inzetten op de estuaire vaart. Om een vlotte doorstroming van goederen via de scheepvaart naar het hinterland te waarborgen, moet de Vlaamse Regering ook versneld werk maken van de tweede zeesluis in Terneuzen evenals van de verhoging van de bruggen over het Albertkanaal.

Administratieve vereenvoudiging

De administratieve rompslomp blijft een van de meest gehoorde klachten bij de Vlaamse ondernemingen. Het overheidsbeslag – het deel dat de staat neemt van alles wat we samen produceren en creëren – bedraagt 48 procent van het bbp.⁶ Onnodige administratieve lasten zetten een rem op de economische groei. Ze vormen een aantasting van de rechtszekerheid en het vertrouwen in de overheid.

Ondanks het streven van de Vlaamse overheid naar administratieve lastenverlaging blijkt uit cijfers van de dienst Wetsmatiging dat in 2008 de administratieve lasten nog toenamen, terwijl in 2009 een administratieve lastendaling van amper 1 miljoen euro werd gerealiseerd. De cijfers voor 2010 tonen beterschap. Het compensatiekrediet⁷ toont voor 2010 per saldo een daling met ongeveer 10 miljoen euro.

Ondanks die relatief rooskleurige cijfers ervaren de ondernemers helemaal geen daling van de administratieve lastendruk. Uit een recente enquête van Voka bij 400 West-Vlaamse bedrijven blijkt nog maar eens dat de administratieve lasten – naast loonkosten en het vinden en houden van geschikt personeel – door de ondernemers als grote bedreiging worden ervaren.

Daarenboven blijkt uit een studie van het Planbureau van eind 2010 dat er in de periode 1995-2009 bijna 100.000 ambtenaren zijn bijgekomen op regionaal en lokaal niveau, van wie 58.000 bij de gemeenten en provincies en 38.000 bij de gemeenschappen en de gewesten. Dat zijn ongeveer 20.000 extra regionale en lokale ambtenaren per jaar, terwijl het aantal federale ambtenaren in diezelfde periode per jaar met ongeveer 2500 verminderde.

⁶ Van de Cloot, C. (2011) *Het vinden van het budgettaire rechte pad*. Itinera Institute. 30 blz.

⁷ De lastenverhoging door nieuwe regelgeving verminderd met de lastenverlaging door vereenvoudigingsprojecten.

Vlaanderen moet dan ook dringend werk maken van een eenzijdige afschaffing van de provincies en het afslanken van zijn overheidsapparaat.

Inzake administratieve vereenvoudiging moet ook dringend werk worden gemaakt van het unieke ondernemingsloket. De Europese Dienstenrichtlijn (EDRL) verplicht de lidstaten om een of meerdere unieke loketten op te richten. Wallonië heeft al enkele jaren een uniek loket. In Vlaanderen bestaat het unieke loket vooral op papier en is er op het terrein nog maar weinig van te merken.

Het unieke loket moet ervoor zorgen dat ondernemers voor overheidszaken – zoals eerste-lijnsadvies, aanvraag van btw-nummers et cetera – bij één ondernemersloket terecht kunnen in plaats van het versnipperde landschap waar men nu mee geconfronteerd wordt. Om de administratieve lasten ook voor de ondernemers in de nabije toekomst te verlagen, moet de Vlaamse Regering het unieke ondernemersloket op korte termijn implementeren.

Wil de overheid een ondersteunende rol opnemen zonder al te regulerend op te treden, dan is er een efficiënte overheid nodig die de administratieve lasten voor ondernemers beperkt door het voeren van een geïntegreerd economisch beleid. Op die manier kan men ervoor zorgen dat de generieke lasten dalen en dat de bedrijven minder extra zaken moeten doen.

Flankerend beleid (subsidies)

Vandaag wordt de Vlaamse ondernemer eerst neergeknuppeld door administratieve rompslomp, reglementitis, fiscale druk en pestbelastingen, om dan een aalmoes te krijgen in de vorm van subsidies. De Vlaamse ondernemer vraagt geen subsidies, maar heeft daarentegen behoefte aan meer zuurstof om te ondernemen.

Ondernemers ondernemen niet vanwege subsidies, maar wel omdat ze een goed idee hebben en kansen zien om dat idee succesvol te vermarkten. Flankerend beleid via subsidies is dan misschien goede politieke marketing, maar leidt tot: (1) scheeftrekking van de gezonde concurrentie in de markt, (2) politiek-economisch cliëntelisme, en (3) veelal ook budgettaire ontsporing.

Deze Vlaamse Regering moet leren de winnaar te ondersteunen via defiscalisering en niet de subsidiejager met politieke contacten. Daarom zouden op termijn ook de subsidies – met uitzondering van subsidies voor O&O – kunnen worden afgeschaft, want die kosten de overheid handenvol geld. Die subsidies vervangen door een fiscaal gunstiger ondernemingsklimaat zal die kosten voor de overheid wegnemen en de Vlaamse ondernemingen extra ademruimte geven.

De heer Frans Dieryck, gedelegeerd bestuurder van Essencia, verwoordde het als volgt: “Met een fiscaliteit op 12 procent wordt er van subsidies niet meer gesproken. Dat zou voor een gezond investeringsklimaat garant staan.”⁸

Minder subsidies betekent bovendien minder transactiekosten voor de overheid en de ondernemers, en dat betekent ook dat er minder ambtenaren nodig zijn voor het evalueren en toekennen van subsidie(dossiers). Op die manier kan er echt werk gemaakt worden van een efficiënter en meer slagkrachtig overheidsapparaat.

Fiscaliteit

De zware lokale fiscaliteit maakt het moeilijk om te ondernemen. In zijn beleidsnota Financiën en Begroting 2009-2014 bevestigt minister Philippe Muyters die vaststelling:

⁸ Gedachtewisseling van 16 december 2010 met vertegenwoordigers van de Vlaamse tak van zes sectorfederaties.

“Sommige lokale belastingen zijn niet echt meer van deze tijd, of veroorzaken meer administratieve kosten bij de gemeente én de belastingplichtigen (vooral bedrijven) dan dat ze opbrengsten genereren.”.

De realiteit geeft aan dat ondernemingen ongeveer een kwart van de lokale belastingen in Vlaanderen betalen. Cijfers van Vlaams minister Geert Bourgeois voor 2007 (Commissie BIN – 10 november 2009) geven aan dat het voor 2007 om 830 miljoen euro ging. Voor 2009 geven schattingen van Voka een bedrag van 1 miljard euro aan (bron: Lokale Fiscale Barometer 2009).

Het gaat dus om een aanzienlijk bedrag. Bovendien is er een enorme veelheid aan lokale belastingen. Een studie van het Steunpunt Beleidsrelevant Onderzoek Bestuurlijke Organisatie Vlaanderen uit 2005 toont dat het aantal lokale heffingen in Vlaanderen een stuk groter is dan in de ons omringende landen. De Nederlandse gemeenten hebben bijvoorbeeld maar een tiental mogelijke heffingen om te voorzien in hun inkomsten.

Daarom moet de Vlaamse Regering de nodige initiatieven nemen om in overleg met alle betrokken actoren een rationalisering en een uniformisering van de Vlaamse lokale fiscaliteit te verkrijgen, die moet leiden tot een objectief meetbare vermindering van de aan die lokale fiscaliteit verbonden administratieve en financiële lasten bij zowel de publieke als de private sector.

Ondernemerschap

Uit een studie⁹ van econoom Luc Sels (K.U.Leuven) blijkt dat de ondernemersgraad – het aandeel ondernemers in de bevolking op arbeidsleeftijd – in het Vlaamse Gewest 9,7 procent bedroeg in 2009. Vlaanderen doet het daarmee marginaal slechter dan het gemiddelde in de EU-27 (10,1 procent).

In het kader van de stimulering van het ondernemerschap is het echter van belang ook aandacht te hebben voor het ontluikende ondernemerschap en het aantal starters. De meest recente cijfers inzake Total Entrepreneurial Activity (TEA)¹⁰ specifiek voor Vlaanderen¹¹ tonen dat 3,33 procent van de Vlaamse bevolking in de werkende leeftijdscategorie in 2009 een eigen bedrijf heeft opgericht. Het relatieve aantal startende ondernemers is in Vlaanderen dan ook aan de lage kant in vergelijking met onze directe en naburige referentielanden (gemiddeld 5,02 procent in 2009) en de innovatiegedreven landen (gemiddeld 6,3 procent in 2009).

Daarnaast blijkt uit een rapport¹² van de UNIZO Startersservice dat van de 37.362 bedrijven die in 2009 in Vlaanderen werden opgericht, er 1 jaar later nog 94,87 procent actief was. Van het aantal in 2005 opgerichte bedrijven was er begin 2010 nog 68,04 procent actief. De succesratio van gestarte ondernemingen ligt dus relatief laag.

Zowel het Vlaamse regeerakkoord 2009-2014, de beleidsnota Economie 2009-2014 (*Parl. St. Vl. Parl. 2009-10, nr. 194/1*) als de beleidsbrief 2010-2011 (*Parl. St. Vl. Parl. 2010-11 nr. 728/1*) erkennen het belang van ondernemerschap. Met het Actieplan Ondernemerschap, het Actieplan Ondernemend Onderwijs en enkele steuninstrumenten hoopt de Vlaamse Regering het aantal starters en ondernemers te verhogen.

⁹ Sels, L. (2010) *De Vlaamse ondernemersgraad, een Europees vergelijkend perspectief*. Faculteit Economie en Bedrijfswetenschappen, Katholieke Universiteit Leuven.

¹⁰ De Total Entrepreneurial Activity (TEA) Index uit de Global Entrepreneurship Monitor (GEM) toont welk percentage van de beroepsbevolking actief betrokken is bij het opzetten van een onderneming of in de voorbije drie jaar een eigen onderneming heeft opgericht.

¹¹ Die cijfers vinden we terug in een rapport van de Vlerick Leuven Gent Management School: Lepoutre, J., Cobben, M., Tilleuil, O. & Crijns, H. (2010) *2009 Flanders & Belgium Report An integrated overview of entrepreneurship and its antecedents*. Vlerick Leuven Gent Management School. 32 blz.

¹² UNIZO Startersservice (2010) *Startersatlas 2010*. 34 blz.

Willen we het ondernemerschap daadwerkelijk versterken, dan moet het taboe rond ‘falen’ worden weggewerkt, moet er een verhoogde aandacht zijn voor interactie met het onderwijs, en moet de enorme veelheid aan instellingen (Flanders DC, Flanders Technology International, Agentschap Ondernemen enzovoort) worden gestroomlijnd. Uiteraard spelen de omgevingsfactoren die zorgen voor een gunstig ondernemingsklimaat, ook een cruciale rol in het stimuleren van de ondernemingszin.

Horizontale/generieke maatregelen combineren met verticale/sectorale maatregelen

Het opnemen van elk van de voorgaande actielijnen in het Nieuw Industrieel Beleid is belangrijk in het kader van het voeren van een geïntegreerd NIB. Die integratie moet tot doel hebben de visie inzake NIB te laten doorsijpelen in zoveel mogelijk beleidsdomeinen. Een geïntegreerd NIB is evenzeer van belang met het oog op het combineren van horizontale/generieke maatregelen en een verticale/sectorale aanpak.

De horizontale aspecten behelzen het ondernemingsklimaat: arbeidsmarkt, administratieve lasten, vergunningenbeleid, fiscaliteit, flankerend beleid, innovatie, ruimte om te ondernemen et cetera. Die aspecten werden hiervoor ruim besproken.

De verticale aspecten omvatten een sectorale aanpak. Die is noodzakelijk omdat generiek overheidsbeleid verschillend kan uitwerken op verschillende sectoren. Daarenboven worden verschillende sectoren geconfronteerd met verschillende trends en uiteenlopende uitdagingen. Verschillende categorieën van industrieën kennen een verschillende dynamiek en vereisen een aangepast instrumentarium.

Terwijl de toegevoegde waarde per werknemer zeer hoog blijft in de grondstoffen-intensieve industrie, kent de productiviteit van de O&O-intensieve industrie in Vlaanderen een dalend verloop. Dat is een duidelijk verschil in trends.

Ook de uitdagingen liggen anders. Waar in de maakindustrie een verscherpte concurrentie vanuit de ‘emerging markets’ wordt verwacht, zullen de grondstoffenintensieve industrieën onder druk komen te staan van Europese en wereldwijde klimaatreglementeringen en schaarste aan grondstoffen.

Die combinatie van horizontale en verticale aspecten moet hand in hand gaan met het inzetten op de sterktes van Vlaanderen en zijn economie. Onderwijs, haveninfrastructuur, centrale logistieke ligging, proximity, open economie, competenties, hoge productiviteit et cetera zijn sterktes waar de Vlaamse Regering op moet inzetten om de concurrentiepositie van onze Vlaamse economie in het licht van het Nieuw Industrieel Beleid te verbeteren.

Daarbij moet de focus liggen op clusters van bedrijven, ondernemers, kennis- en onderzoekscentra, en andere instellingen die in elkaars geografische nabijheid opereren en intensief met elkaar samenwerken. Die clusters moeten bouwen op de bestaande sterktes van de Vlaamse industrie en economie, en zijn nodig om in de geglobaliseerde economie van vandaag een internationale rol van betekenis te kunnen spelen.

Ivan SABBE

Lode VEREECK

Jurgen VERSTREPEN

Boudewijn BOUCKAERT

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

- gelet op:
 - 1° de tanende concurrentiekracht van de Vlaamse economie;
 - 2° de noodzaak tot transformatie van de Vlaamse economie door het creëren van een gunstig ondernemingsklimaat;
 - 3° de studie van Econopolis van 7 september 2010 ‘Is er nog een toekomst voor onze industrie?’;
 - 4° het advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) van 15 september 2010 over ‘Flankerend beleid voor een duurzame, toekomstgerichte industrie’;
 - 5° de nota van de Vlaamse Regering ‘Groenboek over een nieuw industrieel beleid voor Vlaanderen’, op 6 oktober 2010 ingediend door de heer Kris Peeters, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid (*Parl. St. Vl. Parl. 2010-11, nr. 819/1*);
 - 6° advies 144 van de Vlaamse Raad voor Wetenschap en Innovatie (VRWI) van 10 november 2010 over het ‘Groenboek over een nieuw industrieel beleid voor Vlaanderen’;
 - 7° het advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) van 17 november 2010 over het ‘Groenboek over een nieuw industrieel beleid voor Vlaanderen’;
 - 8° de conceptnota voor nieuwe regelgeving van de heer Filip Watteeuw, mevrouw Elisabeth Meuleman en de heren Hermes Sanctorum en Dirk Peeters, ingediend op 26 januari 2011, over een nieuw en groen industriebeleid (*Parl. St. Vl. Parl. 2010-11, nr. 915/1*);
 - 9° de studie van McKinsey & Company van 3 februari 2011 ‘Perspectief op het Industrieel Economisch Weefsel in Vlaanderen’;
- vraagt de Vlaamse Regering:
 - 1° het kluwen van nota’s, plannen, overleggroepen enzovoort te integreren tot een alomvattend actieplan voor de Vlaamse economie met daarin ook aandacht voor het Europese beleid ter zake, meer bepaald de EU 2020-strategie, en met als uiteindelijk doel concrete actiepunten voor onze Vlaamse economie vast te leggen;
 - 2° een duidelijk tijdspad en budgettaire toetsing te koppelen aan het alomvattende actieplan en de concrete actiepunten daarin opgenomen, met het oog op de effectieve realisatie van het actieplan op het terrein;
 - 3° bij het uitstippelen van het Nieuw Industrieel Beleid meer rekening te houden met de verzuchtingen van de sectorfederaties en belangenorganisaties, zodat via een bottom-upbenadering een breed draagvlak gecreëerd wordt bij de Vlaamse ondernemers voor het NIB;
 - 4° bij de federale overheid te blijven aandringen op een volledige regionalisering van de arbeidsmarktbevoegdheden met het oog op het beperken van de werkloosheidsuitkeringen in de tijd, het regionaliseren van het sociaal overleg, het invoeren van een rugzakprincipe en het herdenken van het automatisch indexeringsstelsel;
 - 5° structurele werkloosheid te bestrijden door een intensieve activering van werkzoekenden, waarvan de verruiming van de activering tot werkzoekenden van 58 jaar een onontbeerlijk onderdeel zal vormen en de werkloosheidsstermijnen waarna werkzoekenden worden opgeroepen voor een activering, substantieel en maximaal worden ingekort;
 - 6° voor werkzoekenden die inzetbaar zijn op de arbeidsmarkt maar beroepsaspiraties met weinig vraag koesteren, een systeem dat werk weigeren onmogelijk maakt, duurzaam toe te passen en hen versneld toe te leiden naar banen met toekomstperspectieven (bijvoorbeeld knelpuntberoepen);

- 7° een kordate aanpak van de knelpuntvacatures te garanderen via een vraaggerichte arbeidsmigratie vanuit de andere regio's van België en eventueel uit het buitenland;
- 8° dringend extra kredieten vrij te maken voor O&O, zodat jaarlijks recurrent extra publieke middelen aan onderzoek en ontwikkeling kunnen worden besteed, met het oog op het versterken van het O&O-beleid;
- 9° het bestaande innovatie-instrumentarium te stroomlijnen en in te schakelen in het transitieproces, en tegelijk ook het nieuwe instrumentarium aan het bestaande instrumentarium te koppelen, om op die manier met een coherent en gebundeld instrumentarium een meerwaarde te kunnen leveren bij de transformatie van het Vlaamse industriële weefsel;
- 10° een verdere uitbreiding van de lijst van 'meldingsplichtige werken' in de ruimtelijke ordening voor projecten waar zowel op het vlak van de ruimtelijke ordening als op dat van het leefmilieu blijkt dat een vergunningsplicht weinig of geen meerwaarde heeft en een meldingsplicht kan volstaan;
- 11° dringend werk te maken van een inventarisatie van maatregelen die nodig zijn om de huidige termijnoverschrijdingen op het vlak van beslissingstermijnen en doorlooptijden in vergunningsprocedures aan te pakken en die maatregelen binnen de kortst mogelijke termijn te implementeren;
- 12° versneld werk te maken van de digitale bouwaanvraag, zodat die administratieve vereenvoudiging van vergunningsprocedures zo snel mogelijk – en zeker voor 2012 – in heel Vlaanderen operationeel is;
- 13° een vergunning automatisch te verstrekken als het college van burgemeester en schepenen of de bestendige deputatie binnen de gestelde termijn geen beslissing neemt, en tegelijk het college van burgemeester en schepenen te verplichten op de eerstvolgende werkdag na het verstrijken van de vervalttermijn een gemotiveerde en onvoorwaardelijke vergunningsbeslissing op te stellen die dan als uitdrukkelijke vergunning geldt;
- 14° dringend werk te maken van een integratie van alle stedenbouwkundige vergunningen en milieuvergunningen die onderdeel zijn van een en hetzelfde project, en beide vergunningen te bundelen in een 'unieke vergunning';
- 15° alle bestaande vergunningen in Vlaanderen te inventariseren met het oog op een rationalisering en vereenvoudiging van het vergunningstelsel;
- 16° alle investeringen die een ondernemer doet in aan het bedrijventerrein aangrenzende percelen en/of percelen die de ondernemer toebehoren, en die dienstig zijn voor het milieu, vergunbaar te maken;
- 17° het wettelijke kader voor windmolen- en zonneparken te integreren in één regelgeving en er strikt op toe te zien dat de lokale en provinciale overheden zich schikken naar de Vlaamse regelgeving;
- 18° in het licht van ruimte om te ondernemen, alle zones naast autosnelwegen bij voorkeur aan te wenden voor activiteiten met geluids- en geurhinder;
- 19° de nood op het gebied van ruimte om te ondernemen te lenigen door de kwantitatieve taakstelling inzake bedrijventerreinen – zoals opgenomen in het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) – in daden om te zetten door onder meer gedeeltes van militaire sites op een snelle manier te herbestemmen tot bedrijventerreinen;
- 20° via intercommunales en lokale besturen alle beschikbare industriegronden in bestaande en nieuwe (nog op te richten) bedrijventerreinen te inventariseren, zodat er een volledig overzicht is van alle beschikbare industriegronden;
- 21° werk te maken van verbeterde verbindingen via zeehavens, wegtransport, spoor- en luchthavens en ICT-infrastructuur om de aantrekkelijkheid van Vlaanderen als locatie voor distributie- en productiecentra te versterken door onder andere de missing links prioritair te realiseren en comodaliteit met trein en binnenvaart te optimaliseren;

- 22° het unieke ondernemersloket – zoals bepaald door de Europese Dienstenrichtlijn (EDRL) – op korte termijn te implementeren met het oog op een administratieve lastendaling voor de ondernemers;
- 23° het aantal specifieke subsidies – uitgezonderd de subsidies voor O&O – op korte termijn te verminderen en op (middel)lange termijn af te schaffen, en die subsidies te vervangen door een verlaging van de vennootschapsbelasting (wanneer Vlaanderen eenmaal de volle bevoegdheid heeft over de vennootschapsbelasting);
- 24° de nodige initiatieven te nemen om in overleg met alle betrokken actoren een rationalisering en een uniformisering van de Vlaamse lokale fiscaliteit te verkrijgen, die zal leiden tot een objectief meetbare vermindering van de aan die lokale fiscaliteit verbonden administratieve en financiële lasten bij zowel de publieke als de private sector;
- 25° een horizontaal/generiek beleid te combineren met een verticale/sectorale aanpak door het faciliteren van onder andere de omvorming van de textielindustrie naar textieltechnologie-industrie, aanvullend onderzoek naar de samenstelling van voedings- en verpakkingsproducten enzovoort, en dat alles te ondersteunen via O&O;
- 26° vanuit een marktgedreven denken werk te maken van een SWOT-analyse van de Vlaamse industrie en economie om vervolgens in te zetten op de sterktes van Vlaanderen (onderwijs, haveninfrastructuur, centrale logistieke ligging, proximity, open economie, competenties, hoge productiviteit et cetera).

Ivan SABBE

Lode VEREECK

Jurgen VERSTREPEN

Boudewijn BOUCKAERT